

Jugoslavija kao turistička zemlja ne osvaja svoje mjesto među drugim evropskim turističkim zemljama naročitom razvijenošću ili dugom tradicijom turizma kao privredne grane. Snaga njene turističke privlačnosti sadržana je prije svega u raznolikosti i bogatstvu pejzaža, u preplitanju i prožimanju raznovrsnih kulturnih utjecaja, u njenom kulturnom nasljeđu i današnjem stvaranju.

Posljednjih godina naša društvena zajednica ulaže sve značajnija sredstva u hotelske zgrade i druge objekte, u automobilske ceste i putove radi jačanja materijalne baze turizma. Mnogo je urađeno i za propagandu našeg turizma u zemlji i inozemstvu. No još uvijek ima razmjerno malo publikacija koje bi svojim sadržajem i opremom privukle širok krug turista i svih onih koji na putovanju, odmoru i izletu traže brzu, pouzdanu i što iscrpniju informaciju.

Nastojanju da se prirodne ljepote naše jadranske obale i kulturna baština koja je za nju vezana približe domaćem i stranom turistu treba da posluži i ovaj Vodič s atlasom. Služeći se materijalom sakupljenim u Jugoslavenskom leksikografskom zavodu, autori ove publikacije trudili su se da obiljem donesenih podataka, njihovom preglednošću i omogućavanjem brzog orijentiranja u geografskim kartama dadu čitaocu ono što bi ga u konkretnom slučaju moglo prvenstveno zanimati.

★

Jugoslavenska obala Jadrana, od državne granice s Italijom na sjeveru do ušća rijeke Bojane, tj. do državne granice s Albanijom na jugu, duga je u zračnoj crti 628 km, a mjerena duž obalne linije kopna i otoka 6116 km. Dužina obalne linije podijeljena dužinom zračne crte daje koeficijent razvedenosti od 9,7, koji pokazuje da se jugoslavenska obala Jadrana može ubrojiti među najrazvedenije obale u Evropi. Ispred naše obale ima 725 otoka i otočića (od toga 66 naseljenih), 426 hridi i 82 grebena na morskoj razini. Ovu obalu, ponekad nazivaju »obalom tisuću otoka«.

Jadran je jedno od najprozirnijih mora na svijetu. Gledano s broda, vidi se morsko dno do dubine oko 10 m, a iz aviona se nad otvorenom pučinom u južnom Jadranu mogu otkriti svijetli predmeti i na dubini većoj od 55 m. Dubine u Jadranu smanjuju se od juga prema sjeveru. Najdublja je južna kotlina, s najvećom dubinom od 1233 m usred spojnice Bar (Jugoslavija)—Bari (Italija). U sjevernoj kotlini zapadno od otoka Jabuke nema nigdje veće dubine od 270 m. U krajnjem dijelu sjevernog Jadrana dubine su znatno manje, pa zapadno od Istre ni usred pučine nije more dublje od 40 m. Iako je more uz obalu dosta duboko, ipak ima svagdje plitkih žala za kupanje, a zaklonjenih draga i uvala za pomorski sport.

Temperatura Jadranskog mora kreće se od oko 12° u februaru do oko 25° u augustu. More je zimi uvijek toplije, a ljeti hladnije nego zrak, pa stoga ono zimi grije, a ljeti rashlađuje obalu i blagotvorno djeluje

na klimatske prilike. Srednje temperature zraka u januaru jesu: u Dubrovniku 9°0, Hvaru 9°0, Splitu 7°8, Lošinj 7°6, Puli 5°7; u augustu — u Dubrovniku 24°8, Hvaru 24°9, Splitu 25°3, Lošinj 23°5 i Puli 22°8. Morske struje, koje duž jugoslavenske obale teku od juga prema sjeveru, donose slanu i toplu vodu iz Sredozemnog mora. Stoga more nije ni za najoštrije zime nikad hladnije od 10°. Zimi postoje razlike u toploti mora od oko 5° između sjevernog i južnog Jadrana (Pula 10°, Hvar—Dubrovnik 15°), ali ljeti nema gotovo nikakve razlike. U augustu je obično na otvorenom moru temperatura morske vode duž obale od Kopra do Ulcinja oko 24°.

Morske mijene (plima i oseka) u Jadranu imaju malu amplitudu. Razlike između visoke i niske vode na jugu su oko Dubrovnika 30 cm, u srednjem Jadranu oko Splita 40 cm, a na sjeveru oko Kopra 70 cm. Stoga strujanja plime i oseke kao ni stalne struje nisu nikakva opasnost za plovidbu, ribolov ili plivanje.

Glavni su vjetrovi na Jadranu maistral, jugo i bura. Maistral je sjeverozapadnjak, zmorac, koji puše za lijepog vremena ljeti od oko 10 sati do prije zalaska sunca. Jugo je topao, jugoistočni vlažan vjetar stalnog smjera i jednolične snage, kao i maistral povoljan za jedrenje. Od zimske bure neki su dijelovi naše obale zaštićeni otočnim planinskim lancima, pa je u njihovoj zavjetrini, osobito na otocima Lošinj i Hvaru, klima blaga. Bura je umjerena i klima blaga i na južnom dijelu obale od Dubrovnika do Ulcinja. Na tako zaklonjenim mjestima rijetki su dani kada se, i za najoštrijih hladnoća, temperatura izuzetno spusti do ledišta (u svemu 1 do 3 dana u toku čitave zime).

Zbog velike dužine jadranske obale (od Valdoltre kod Ankarana u Istri do Ulcinja jadranska magistrala je duga 1035 km), cijelu obalu trebalo je u Atlasu podijeliti na više sekcija. Podjelu na sekcije prikazuje posebna skica. Osim obalnih karata, Atlas sadrži pregledne karte cestovnih, željezničkih i avionskih veza srednje Evrope i SFR Jugoslavije. Cilj je ovih karata da prikažu geografski položaj jugoslavenske obale Jadrana u odnosu na Evropu i Jugoslaviju i da istaknu najpogodnije veze do naše jadranske magistrale.

